

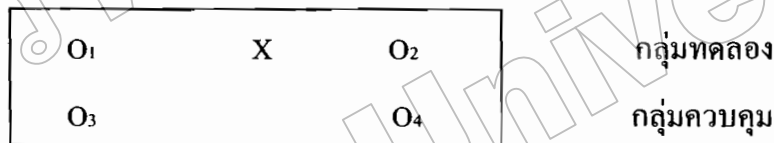
บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการมีส่วนร่วมของครอบครัว ต่อความสามารถของมารดาในการดูแลบุตรป่วยโรคหอบหืด โดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

รูปแบบการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) แบบสองกลุ่มวัดก่อน-หลัง (The Pretest-posttest Design) จำนวน 40 คู่แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 20 คู่ เป็นกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการมีส่วนร่วมของครอบครัวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และกลุ่มควบคุม 20 คู่ เป็นกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ มีการวัดผลก่อนและหลังการทดลอง โดยมีแผนภาพรูปแบบการวิจัยดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 รูปแบบการวิจัย

กลุ่มทดลอง หมายถึง มารดาและครอบครัวของเด็กวัย 1-6 ปีที่ป่วยด้วยโรคหอบหืดซึ่งได้รับ โปรแกรมการมีส่วนร่วมของครอบครัว

กลุ่มควบคุม หมายถึง มารดาและครอบครัวของเด็กวัย 1-6 ปีที่ป่วยด้วยโรคหอบหืดซึ่งได้รับการพยาบาลตามปกติ

O₁, O₃ หมายถึง คะแนนความสามารถของมารดาในการดูแลบุตรป่วยโรคหอบหืดก่อนการทดลองในวันที่มารดาพาเด็กมารับบริการที่โรงพยาบาล

X หมายถึง โปรแกรมการมีส่วนร่วมของครอบครัว

O₂, O₄ หมายถึง คะแนนความสามารถของมารดาในการดูแลบุตรป่วยโรคหอบหืดภายหลังการทดลองที่บ้าน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ มารดาและครอบครัวของเด็กวัย 1-6 ปีที่ป่วยด้วยโรคหอบหืดและมารับการรักษาที่แผนกเด็ก โรงพยาบาลสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นมารดาและครอบครัวของเด็กวัย 1-6 ปี ที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นโรคหอบหืดมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน
2. มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
3. อายุมากกว่าหรือเท่ากับ 18 ปี
4. เข้าใจและสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้
5. ยินดีและเต็มใจเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้

กลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ที่มีคุณลักษณะตามคุณสมบัติของประชากรที่กำหนด จำนวนทั้งหมด 40 คู่ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มควบคุม 20 คู่ และกลุ่มทดลอง 20 คู่

วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

แผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ เปิดให้บริการคลินิกเด็กโรคหอบหืดมี 2 วันคือ วันอังคารและวันพฤหัสบดี การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการจับสลากได้ผู้มารับบริการวันอังคารเป็นกลุ่มควบคุมและผู้มารับบริการพฤหัสบดีเป็นกลุ่มทดลอง

กลุ่มควบคุม โดยการจับสลากรายชื่อเด็กป่วยโรคหอบหืดวัย 1-6 ปีที่มีนัดตรวจ ณ คลินิกเด็กโรคหอบหืด ในวันอังคารที่แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลสมุทรปราการ และสอบถามความสมัครใจและยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัยจากมารดาและครอบครัวจำนวน 20 คู่

กลุ่มทดลอง โดยการจับสลากรายชื่อเด็กป่วยโรคหอบหืดวัย 1-6 ปีที่มีนัดตรวจ ณ คลินิกเด็กโรคหอบหืดในวันพฤหัสบดีที่แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลสมุทรปราการ และสอบถามความสมัครใจและยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัยจากมารดาและครอบครัวจำนวน 20 คู่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ โปรแกรมการมีส่วนร่วมของครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย

1.1 แผนการสอนเรื่องการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการดูแลเด็กโรคหอบหืด โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษา ค้นคว้าเอกสาร งานวิจัย วารสารและหนังสือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการดูแลบุตร โรคหอบหืด

1.2 คู่มือการดูแลเด็กวัย 1-6 ปีที่ป่วยโรคหอบหืด ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษา ค้นคว้า การอ่านตำรา เอกสาร วารสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับโรคหอบหืด (ลักษณะของโรค สาเหตุ อาการ การรักษา) และการดูแลเด็กโรคหอบหืดของมารดา ครอบครัวการดูแลบุตรที่จำเป็น โดยทั่วไป การดูแลบุตรตามระยะพัฒนาการ และการดูแลบุตรเมื่อมีภาวะเบี่ยงเบนด้านสุขภาพ เพื่อใช้ประกอบในการให้ความรู้และฝึกทักษะต่าง ๆ ในการดูแลเด็กแก่มารดาและครอบครัว และมอบให้มารดาและครอบครัวไว้ศึกษาเพิ่มเติมขณะที่อยู่บ้าน

1.3 แผ่นซีดีเรื่องการพ่นยาในผู้ป่วยเด็กโรคหอบหืด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและแบบสอบถามความสามารถของมารดาในการดูแลบุตร โรคหอบหืด รายละเอียดมีดังนี้

2.1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปประกอบด้วย

ข้อมูลทั่วไปของมารดา ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพสมรส ศาสนา อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ของมารดา ระยะเวลาในการปฏิบัติเพื่อการดูแลเด็กโรคหอบหืด การได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคหอบหืด และการมีบุตรเป็นโรคหอบหืดมาก่อน

ข้อมูลทั่วไปของครอบครัว ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพสมรส ศาสนา อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัวและความสัมพันธ์กับมารดาผู้ป่วยเด็กโรคหอบหืด

ข้อมูลทั่วไปของเด็กโรคหอบหืด ได้แก่ อายุ เพศ ลำดับที่ของบุตร จำนวนครั้งที่เกิดอาการหอบ จำนวนครั้งที่เข้ารับการรักษาระยะเวลาที่เจ็บป่วย และยาที่ได้รับ

2.2 แบบสอบถามความสามารถของมารดาในการดูแลบุตรโรคหอบหืดเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยปรับมาจากแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมของมารดาในการดูแลเด็กหอบหืดของนักชมนต์ สายสอน(2544) ซึ่งได้ขออนุญาตเรียบร้อยแล้วมาใช้ในการศึกษาคั้งนี้ มีข้อความเกี่ยวกับความสามารถของมารดาในการดูแลเด็กป่วยโรคหอบหืดทั้งหมด 40 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ การดูแลบุตรที่จำเป็นโดยทั่วไป (15 ข้อ) การดูแลบุตรตามระยะพัฒนาการ (5 ข้อ) และการดูแลบุตรเมื่อมีภาวะเบี่ยงเบนด้านสุขภาพ (20 ข้อ) คำถามประกอบด้วยข้อรายการที่แสดงถึงการปฏิบัติของมารดาในการดูแลเด็กโรคหอบหืด ลักษณะแบบสอบถามความสามารถของมารดาในการดูแลเด็กป่วยโรคหอบหืด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (1-5) แปลผลคะแนนโดยใช้คะแนนรวมของแบบวัดทั้งหมดที่มีคะแนนเป็นไปไ้ระหว่าง 40-200 คะแนนยิ่งสูงหมายถึง มารดามีความสามารถมากและคะแนนยิ่งต่ำหมายถึง มารดามีความสามารถน้อยในการดูแลเด็กโรคหอบหืด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การหาความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ (Content Validity)

คู่มือการดูแลเด็กวัย 1-6 ปีที่เจ็บป่วยด้วยโรคหอบหืดและแบบสอบถามผู้วิจัยนำไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ตลอดจนการจัดลำดับเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ กุมารแพทย์และอาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญทางการพยาบาลการดูแลเด็กป่วยโรคหอบหืด หลังจากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความสามารถของมารดาในการดูแลบุตรโรคหอบหืด ที่หาความตรงเชิงเนื้อหาเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มมารดาที่มีบุตรเจ็บป่วยด้วยโรคหอบหืดคุณสมบัติเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา ณ โรงพยาบาลบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 30 ราย จากนั้นนำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่าแบบสอบถามความสามารถของมารดาในการดูแลบุตรโรคหอบหืดมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .88

การพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยบูรพา ผู้วิจัยได้ให้ข้อมูลและแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ที่จะได้รับจากผลการวิจัย อธิบายให้ทราบถึงรูปแบบโปรแกรมการมีส่วนร่วมของครอบครัว ขั้นตอนการเก็บข้อมูล ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล สถานที่ในการเก็บข้อมูล การรักษาความลับในการทำลายเมื่อสิ้นสุดการวิจัย การนำข้อมูลไปอภิปรายหรือพิมพ์เผยแพร่ในภาพรวม และเป็นการเสนอเฉพาะในเชิงวิชาการ โดยไม่เปิดเผยชื่อหรือลักษณะส่วนบุคคลที่จะนำไปสู่การรู้จักผู้ให้ข้อมูล พร้อมกับย้ำให้มั่นใจว่าผู้เข้าร่วมวิจัยมีสิทธิ์ที่จะปฏิเสธหรือถอนตัวจากการเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบต่อการรักษาและการพยาบาลแต่อย่างใดทั้งสิ้น และเปิดโอกาสในการให้ผู้เข้าร่วมวิจัยได้ซักถามข้อข้องใจเพิ่มเติมและมีเวลาในการคิดทบทวนก่อนตัดสินใจให้คำตอบด้วยความสมัครใจ เมื่อผู้เข้าร่วมการวิจัยยินดีให้ความร่วมมือจึงให้ลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ชั้นเตรียมการ

1.1 หลังจากโครงการวิจัยได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยบูรพาแล้ว ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัว จากคณะพยาบาล

ศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เสนอต่อผู้อำนวยการ โรงพยาบาลสมุทรปราการ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 ติดต่อขออนุมัติจากหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล และหัวหน้าแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลสมุทรปราการ เพื่อชี้แจงให้ทราบถึงลักษณะงานวิจัย วัตถุประสงค์และขอความร่วมมือ เพื่อความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.3 เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการ โรงพยาบาลสมุทรปราการแล้วผู้วิจัยได้ ดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนด จากทะเบียนผู้ป่วย โรคหอบหืด

2. ขั้นตอนการ

กลุ่มทดลอง

สัปดาห์ที่ 1 ที่แผนกเด็ก โรงพยาบาลสมุทรปราการ

1. ขณะมารดาหรือครอบครัวนำผู้ป่วยเด็กมารับตรวจหรือภายหลังตรวจรักษาจากแพทย์แล้ว ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่าง แนะนำตัวชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยให้กลุ่มตัวอย่าง ทราบล่วงหน้าถึงวัตถุประสงค์ขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล การรักษาความลับ และบอกให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงการมีอิสระที่จะยินยอมหรือปฏิเสธการเข้าร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอน หนึ่งของการวิจัย โดยไม่มีผลกระทบต่อตนเองและผู้วิจัย

2. เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมในการวิจัย ผู้วิจัยให้มารดาเซ็นใบยินยอมเข้าร่วมในการวิจัย

3. ผู้วิจัยสอบถามข้อมูลทั่วไป ข้อมูลทั่วไปของมารดา ครอบครัวและเด็กโรคหอบหืด และความสามารถของมารดาในการดูแลเด็กป่วย โรคหอบหืด (Pre-test) หลังจากนั้น ผู้วิจัยขอเบอร์ โทรศัพท์มารดาและครอบครัวและนัดหมายให้การพยาบาลที่บ้านภายในสัปดาห์นั้น

ภายในสัปดาห์ที่ 1 ผู้วิจัยเข้าพบครอบครัวที่บ้านซึ่งครอบครัวเป็นบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพียงคนเดียวดังต่อไปนี้ คือ บิดา มารดา สามี หรือญาติ พี่น้องที่มารดาเด็กระบุว่ามีความผูกพันมากที่สุดกับมารดาผู้ป่วยเด็ก โรคหอบหืด โดยไม่มีมารดาเข้าร่วมในขั้นตอนนี้ สร้างความคุ้นเคยและ ไว้วางใจพร้อมทั้งประเมินปัญหาและความต้องการการให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการดูแลบุตรป่วย โรคหอบหืดและแจกคู่มือการดูแลเด็กวัย 1-6 ปีที่ป่วยด้วยโรคหอบหืด

สัปดาห์ที่ 2 ผู้วิจัยเข้าพบครอบครัวที่บ้าน ทบทวนบทบาทการมีส่วนร่วมของครอบครัว

สัปดาห์ที่ 3 ผู้วิจัยโทรศัพท์ติดตามเยี่ยมครอบครัว ทบทวนบทบาทการมีส่วนร่วมของ ครอบครัว ติดตามความสม่ำเสมอของบทบาทการมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อมารดาสอบถามปัญหา รวมทั้งกล่าวชมเชย ให้กำลังใจและกระตุ้นให้ครอบครัวได้แสดงบทบาทการมีส่วนร่วมของ ครอบครัวอย่างต่อเนื่องทุกวัน

สัปดาห์ที่ 4 ผู้วิจัยเข้าพบครอบครัวที่บ้าน ทบทวนบทบาทการมีส่วนร่วมของครอบครัว และให้สุขศึกษาเพิ่มเติม หลังจากนั้นติดตามว่าครอบครัวได้แสดงบทบาทการมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อมารดาที่มีบุตรป่วยโรคหอบหืดอย่างสม่ำเสมอหรือไม่ สอบถามครอบครัวถึงปัญหาการแสดงบทบาทการมีส่วนร่วมของครอบครัว รวมทั้งกล่าวชมเชย ให้กำลังใจ และกระตุ้นให้ครอบครัวได้แสดงบทบาทการมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อมารดา อย่างต่อเนื่องต่อไปทุกวันเป็นเวลาอีก 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยใช้เวลาทั้งหมดประมาณ 1 ชั่วโมง หลังจากนั้นผู้วิจัยบอกสิ้นสุดการเยี่ยมพร้อมนัดมารดาและครอบครัวพบกันที่บ้านเพื่อประเมินผลในสัปดาห์ที่ 5

สัปดาห์ที่ 5 ที่บ้านหรือที่โรงพยาบาลแล้วแต่แพทย์นัด ผู้วิจัยเข้าพบมารดา เพื่อประเมินผลการทดลองจากแบบสอบถามความสามารถของมารดาในการดูแลบุตร โรคหอบหืด ชุดเดิม (Post-test) จากนั้นกล่าวขอบคุณกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือ

กลุ่มควบคุม

สัปดาห์ที่ 1 ที่แผนกเด็ก โรงพยาบาลสมุทรปราการ

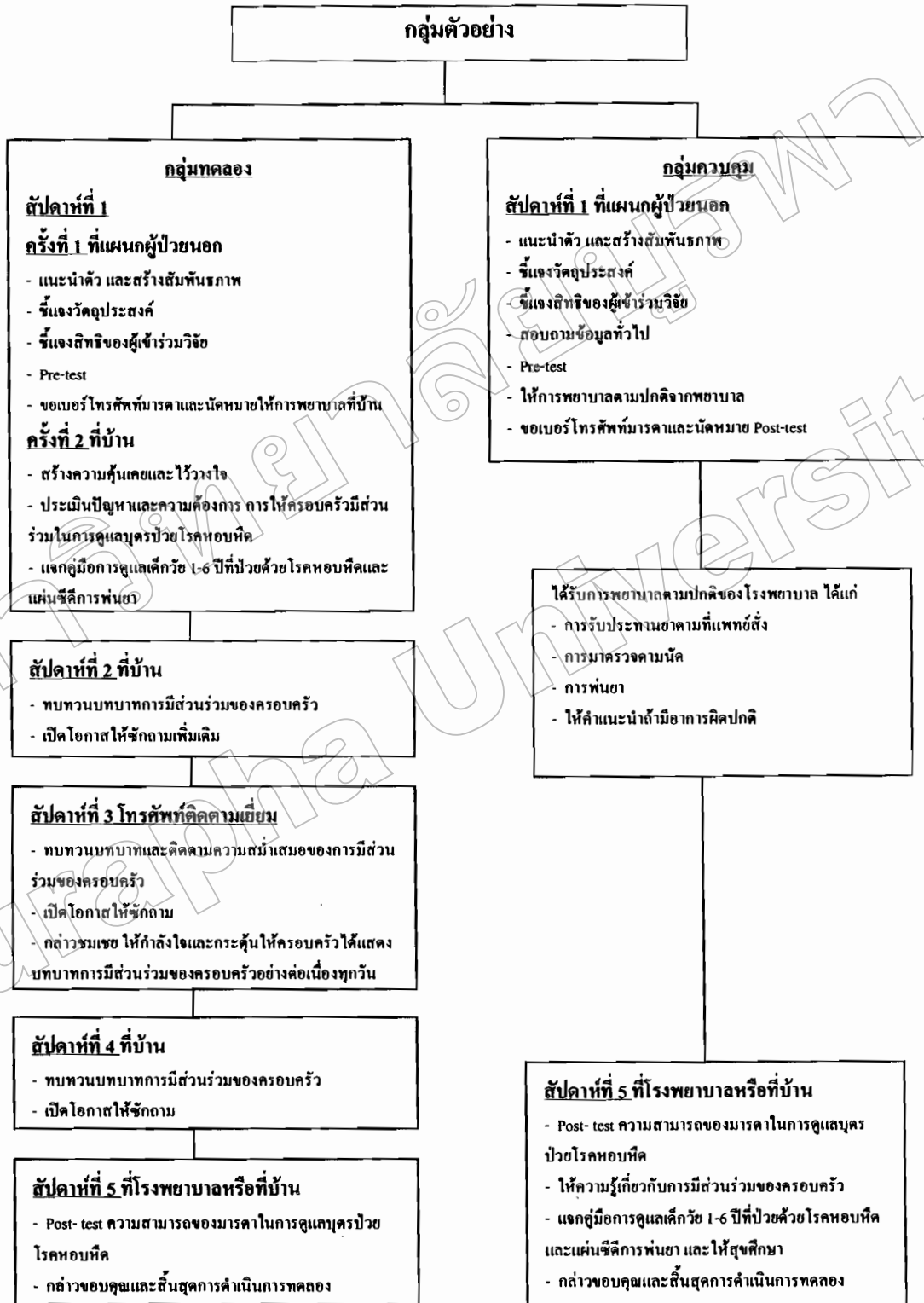
1. ขณะมารดาหรือครอบครัวนำผู้ป่วยเด็กรอตรวจหรือภายหลังตรวจรักษาจากแพทย์แล้ว ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่าง แนะนำตัวชี้แจงรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทราบล่วงหน้าถึงวัตถุประสงค์ขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล การรักษาความลับ และบอกให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงการมีอิสระที่จะยินยอมหรือปฏิเสธการเข้าร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของการวิจัย โดยไม่มีผลกระทบต่อตนเองและผู้วิจัย

2. เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมในการวิจัย ผู้วิจัยให้มารดาเซ็นใบยินยอมเข้าร่วมในการวิจัย

3. ผู้วิจัยสอบถามข้อมูลทั่วไป ข้อมูลทั่วไปของมารดา ครอบครัวและเด็กโรคหอบหืด และความสามารถของมารดาในการดูแลเด็กป่วยโรคหอบหืด (Pre-test) ผู้วิจัยให้ครอบครัวได้รับ การพยาบาลตามปกติจากพยาบาล พร้อมนัดมารดาในสัปดาห์ที่ 5 ซึ่งห่างจากครั้งนี้เป็นเวลา 4 สัปดาห์

สัปดาห์ที่ 5 ที่บ้านหรือที่โรงพยาบาลแล้วแต่แพทย์นัด ผู้วิจัยเข้าพบมารดาเพื่อประเมินผลความสามารถของมารดาในการดูแลบุตรป่วยโรคหอบหืดชุดเดิม (Post-test) หลังจากประเมินความสามารถของมารดาในการดูแลบุตรป่วยโรคหอบหืดเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยให้ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครอบครัวและแนะนำให้คู่มือการดูแลเด็กวัย 1-6 ปีที่เจ็บป่วยโรคหอบหืดแก่ครอบครัวไว้อ่าน ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูลแล้วนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลสรุปได้ดังแผนภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป กำหนดค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของมารดา ครอบครั้ว และเด็กป่วย นำมาแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิสัย
2. เปรียบเทียบคะแนนความสามารถของมารดาในการดูแลครรภ์โรคหอบหืดระหว่างกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการมีส่วนร่วมของครอบครัวกับกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ โดยการใช้การทดสอบที แบบ 2 กลุ่มเป็นอิสระต่อกัน (Independent t-test)